

LIEFLIJK LEVEN IN

Tekst DOUWE ANNE VERBRUGGE
Fotografie MAX DE KRIJGER

Lutten

Kleefman en de Berkshires

“Wist je dat ik een domme boer ben”, zegt Harm Kleefman, terwijl de Berkshire-varkens hem vragend aankijken en hij een knoeperd van een aardappel uit zijn zak tovert. “Ken je dat spreekwoord niet? Dat de domste boeren de dikste aardappelen verbouwen? Het betekent zoiets als dat je met geluk vaak verder komt dan met je verstand.”

"De koningin van Engeland schijnt dol te zijn op een lekker speklapje van de BERKSHIRE-VARKENS. Hoe ik dat weet? Och jong, ik heb zo mien kontakten!"

Stil zijn hoor, anders komt de moederzeug omhoog en dat moeten we niet hebben." Zachtjes duwt Harm Kleefman de deur open van de stal waar zijn Berkshire-varken ligt te pitten. Een kluwen van twee dagen oude biggetjes ligt om de jonge moeder heen. In katzwijn. Gedrapeerd rondom de vele 'speunen'. Met een sjekkie in de mond en een alpinopet boven op zijn kruin geniet de 84-jarige Harm Kleefman van het vredige schouwspel. Als hij de staldeur weer stilletjes achter zich dichttrekt, legt hij uit waarom hij het knorrende gezelschap niet wilde storen. "Als de moeder opstaat en even later weer neerploft, heb je kans dat ze boven op een van haar jonkies gaat liggen. De biggetjes zijn nu nog zo jong dat ze niet sterk en slim genoeg zijn om hun moeder te ontwijken." Harm boert samen met zijn zoons Harrold en Michel. "En het moedertje niet te vergeten hé. Zonder mijn Trijntje zouden we nergens zijn." Ze boeren kleinschalig. In een James Herriot-achtige setting met kleine schuurtjes waar de beesten een goed en vrij leven hebben. "Dat past ons beter", vertelt Harm in een zwaar Saksisch dialect. Hij is geboren op de boerderij waar hij nu nog woont. "Om precies te zijn: in dat hoekje daar", wijst hij naar een plek in de keuken waar eens een bedstede stond. "En toen ik voor het eerst mijn ogen opendeed zag ik de eikenbomen die nu nog steeds voor aan de weg staan. Ze waren toen al net zo hoog, alleen zijn ze nu wat dikker." Het is duidelijk dat hier de wortels van het gezin

liggen. En nergens anders. "Ik ben weleens naar het Drielandpunt geweest. In België heb ik nog een plasje gedaan", vertelt Harm met glimmende oogjes. "Nee hoor, verder weg hoeft niet. Ik vind Lutten mooi genoeg."

In de keuken wordt tevreden genoten van de koffie. De eerste ochtendactiviteiten op de boerderij zitten erop. Luttenaren die voorbijfietsen richting het oude centrum van het esdorp, worden vanachter het vensterglas in de gaten gehouden. Niet eens uit nieuwsgierigheid, maar uit belangstelling. Trijntje attendeert zoon Harrold er fijntjes op dat in de onlangs ingezaaide moestuin het gaas voor de stokbonen nog gespannen moet worden. "De stokbonen zijn van een zelf geteeld ras", weet Trijntje. "Heel oud en authentiek. Die bonen horen bij de boerderij, ze zijn er gewoon altijd al geweest. De naam van het ras weten we niet eens. We telen ieder jaar opnieuw met de zaden van het voorgaande jaar. Wel moeten we ervoor zorgen dat er geen andere bonen in de buurt staan. Anders heb je kans dat ze elkaar bestuiven en dat willen we niet. Deze stokbonen worden twintig centimeter lang en het bijzondere is dat ze lekkerder worden naarmate ze ouder zijn. Sowieso eten we bijna het hele jaar door uit de moestuin. Onze pastinaken zijn ook bijzonder goed van smaak."

Koningin van Engeland

Een voorjaarszon strijkt over het rustieke boerenhof. Michel is nog in het veld, hij heeft de koffie gemist. "Hij gaat meestal zijn eigen gang. Is druk met machines en het gereedschap", vertelt Harrold, die zelf meer 'van de dieren' is. En dus ook van de Berkshire-varkens. "Naast een twintigtal koetjes

"IK BEN WELEENS NAAR HET DRIELANDPUNT GEWEEST. In België heb ik nog een plasje gedaan", vertelt Harm met glimmende oogjes. Harrold luistert.

die we molken, hebben we altijd wel varkens gehad. Gewoon van die reguliere roze varkens. En die hebben we nog steeds, maar we hebben nu ook acht Berkshire-varkens. Ze zijn echt uniek. In Engeland leven er nog zo'n vierhonderd en hier in Nederland hooguit zeventig." Harm: "De koningin van Engeland schijnt dol te zijn op een lekker speklapje van de Berkshire-varkens. Hoe ik dat weet? Och jong, ik heb zo mien contacten." De Berkshire-varkens wroeten dat het een lieve lust is in de weilanden rondom het huis. Harrold: "Als je het weiland groen wil houden, moet je niet meer dan tien varkens op een halve hectare laten lopen. Maar de Berkshires hebben een kortere neus en een kortere hals. Ze ploegen de boel minder grondig om dan de andere varkens." De Berkshires kenmerken zich door hun zwarte huidskleur; alleen de pootjes en het uiteinde van de krulstaart zijn wit. En ze hebben een witte bles van hun voorhoofd richting hun neus lopen. Harrold: "De grootte van die bles verschilt sterk per varken. Couperen van de staarten doen we niet. Dat is nergens voor nodig. De beren worden wel na drie dagen gecastreerd, dat is beter voor het consumptievlees. Mijn broer Gerrit, die net als onze zus Gea buiten het dorp woont, komt dan even langs.

Eerst deed pa het, maar zijn zicht wordt slechter. De biggetjes blijven minimaal zes weken bij de moeder. Bij ons hoeft niet alles in de hoogste versnelling. En die moedermelk spaart ons dure brokken uit." Harm: "Het is grappig om te zien hoe de moeder zelf bepaalt wanneer de biggetjes aan de speen mogen. Als de biest toeschiet, maakt ze een 'huh, huh, huh'-geluid en vliegen de biggetjes erop af."

'Als ik m'n alpinopet niet draag, word ik ziek. 's Zomers heb ik een **AFGESLETEN VERSIE** op mijn hoofd, die is minder warm'

Lelijk werkje

Met een aantal biggen fokt Harrold verder. "Degene die mooi gezond zijn en goed op de poten staan, kunnen blijven. De andere gaan na een aantal maanden toch echt naar de slager." Of ze ook werkelijk lekker smaken weten de Kleefmannen zelf nog niet, ze hebben nog geen Berkshire naar de slager gebracht. "Het schijnt mooi rood vlees te zijn en er zit veel spek aan. Tot voor kort waren varkens met veel spek juist minder waard, maar nu wordt het opnieuw gewaardeerd."

Het slachten gebeurt bij een slager in de buurt. Trijntje weet nog dat dit voorheen op het eigen erf plaatsvond. "Door een husslachter. Bloedworst en leverworst maakten we zelf, dat heb ik nog van mijn moeder geleerd. Een lelijk werkje, want je moest voor de worsten eerst de darmen schoonmaken. Uitspoelen, binnenstebuiten keren en dan met een mesje de binnenkant van de darm schoonschrappen."

Harrold: "Het wegbrengen van je eigen varkens, zeker als je ze al wat jaren hebt, is het mooiste niet. We houden het wel dichtbij, dus geen geur met onze beesten. We hadden trouwens eens een beer die altijd rechtsom ging na het deurtje als ie naar de zeugen mocht. Maar op een dag moest ie linksom, de vrachtwagen in. Maar dat deed ie toch echt niet. Met geen mogelijkheid kregen we 'm

linksaf. De chauffeur van de slachterij is maar weer vertrokken. Ze zijn niet gek hoor, die beesten." Trijntje beaamt dat: "Ik had hier onlangs een biggetje van een paar uur oud. Ze was wat slapjes en ik had 'r daarom binnengezet in een doos met stro voor de kachel. Maar er zat een gat in de doos. Hoe jong dat krengetje ook was, ze had dat gat alras ontdekt; op weg terug naar de stal van haar moeder. Ze zijn slimmer dan een hond, heb ik weleens gehoord." Harm: "Met mij ligt dat anders hoor... wist je dat ik een domme boer ben?" Om vervolgens een knoeperd van een aardappel uit zijn zak te toveren. "Ken je dat spreekwoord niet? Dat de domste boeren de dikste aardappelen verbouwen? Het betekent zoiets als dat je met geluk vaak verder komt dan met je verstand, hahaha."

Familiedieren

In de weilanden achter de boerderij vinden de varkens 's zomers en 's winters hun beschutting in de daarvoor gebouwde schuurtjes. Daar bevindt zich ook de ketel die voor vers water zorgt. Harm en Harrold slenteren er samen naartoe. Harrold: "Iedere dag controleer ik of de varkens nog genoeg water hebben en of de stroomdraden niet ondergespit zijn. Varkens breken weleens uit maar ze lopen nooit ver weg. Ze zijn minder paniekerig dan koeien, die slaan meteen op hol. Varkens gaan aan de andere kant van het draadje wat staan wroeten en keren dan weer terug naar de andere varkens. Het zijn echt familiedieren. Je moet ze ook nooit alleen houden, dan groeien ze niet meer omdat ze doodongelukkig zijn." Een van de Berkshires komt op Harm afgedrenteld. "Ze zijn erg aanhankelijk, maar onderling hebben ze wel een sterke rangorde. Dan zijn ze niet altijd even lief." Harm buigt zich voorover om het varken te aaien en zet vervolgens zijn alpinopet weer recht. "Die alpinopetten draag ik mijn hele leven al. Het eerste wat ik doe als ik wakker word, is mijn pet opzetten. Als ik 'm niet draag, word ik ziek. 's Zomers heb ik een afgesleten versie op mijn hoofd, die is minder warm." Dat de petten uit de tijd zijn, deert de boer allermint. "In Staphorst zijn ze nog te koop, dus dat zit wel goed."

Praatje met boerenwaluw

Ondertussen scheert een boerenwaluw over zijn hoofd. Op weg naar een eeuwenoude houten balk waar zijn nest op vastgeplakt zit. "Ik ben altijd weer blij als ze terug zijn", mijmert Harm. "Als in het voorjaar de eerste zwaluw weer terug is, zet ik mijn stoel neer en maak ik een praatje met 'm. Altijd kwetteren ze vrolijk terug over hoe hun reis is geweest. Dat is toch ongelooflijk, dat ze uit het verre Afrika de weg weten te vinden. Zouden die beessies de verkeersborden volgen of zo?" Binnen in een van de zwarte schuurtjes schurkt een beer met zijn rug tegen het houten hek. Het ruikt er naar vroegere tijden. Vette mest en fris gras. "Jaja, jij mag er zo uit", praat Harm rustig tegen zijn Berkshire-varken.

'Dat meisje had verwacht **EEN CIRCUSBEER** te zien te krijgen. Tja, daar hadden wij even niet bij stilgestaan'

"Beren zijn overal het algemeen liever en makker dan zeugen. Behalve als de zeugen berig zijn. Want dan worden de beren onrustig, en moet je net even wat alerter zijn. Dat doet me denken aan een mooi verhaal van pas. Een meisje uit het dorp wilde bij ons langskomen om 'de beer' te komen bekijken. Ze had namelijk gehoord dat wij 'een beer' hadden. Opgetogen en vol verwachting kwam ze hier het erf op gefietst. Eenmaal in de schuur, keek ze mij vol verbazing aan en stamelde: 'Maar dit is een varken...' Het lieve kind schreide tranen met tuiten. Zij had verwacht een circusbeer te zien te krijgen. Tja, daar hadden wij even niet bij stilgestaan."

Naschrift: Tot ieders grote verdriet en geheel onverwacht is Harm Kleefman in het eerste weekend van maart overleden.